

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. V. Vtrum verè & propriè mereri possimus de condigno vitam
æternam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

merius; quod debitum non respicit propriè præmiantem, ut ipsum obliget ex iustitia, sed duntaxat ipsum præmium, ad quod meritum de condigno habet proportionem & jus, & de hoc jure intelligi debent verba illa Matthæi, *Tolle quod tuum est, non verò de jure proprietatis, strictam in Deo obligationem inducente.* Ex quo patet responsio ad confirmationem.

115. Objicitur tertio contra secundam partem ejusdem conclusionis, in qua diximus retributionem præmij in Deo esse actum distributivæ justitiæ. Justitia distributiva importat duas imperfectiones Deo repugnantes: Ergo Retributio præmij in Deo non potest à tali justitia procedere. Consequentia patet: Antecedens probatur. In primis enim justitia distributiva requirit debitum legale in distributore, & non solum morale; quia debitum morale solum inducit obligationem in genere fidelitatis, vel gratitudinis, non verò in genere justitiæ veræ & propriæ: repugnat autem Deum ligari seu obligari creaturis debito legali; cum tale debitum aliquam dependentiam à creaturis importet. Deinde justitia distributiva exigit abdicacionem & translationem dominij rei quæ distribuitur; quia per distributionem res distributa transit in dominium merentis, & alienatur ab ipso præmiante: nam si manet in dominio ipsius, non est actus distribuentis, sed trahentis alterum ad consortium suum, & ad communicationem bonorum, quod est per modum contractus, non verò per modum distributionis: Sed Deus non potest a se abdicare dominium quòd habet in bona creata, illudque in hominem transferre: Ergo nec exercere erga illum actum distributivæ justitiæ.

116. Respondeo negando Antecedens. Ad cujus primam probationem dico, quòd quamvis Deus non possit ligari debito legali, orto ex lege facta ab aliquo superiori, potest tamen obligari debito legali, proveniente ex ordinatione suæ voluntatis, quæ est ipsa lex & rectitudo per essentiam; & hoc debitum legale ad justitiam distributivam sufficit, ut supra declaravimus.

Ad secundam nego de ratione justitiæ distributivæ esse, quòd distributor à se abdicet, & in alium transferat dominium supremum bonorum quæ distribuit; sufficit enim quòd alteri conferat dominium utile in hujusmodi bona, eaque ad solum usum distribuat, retento in ea supremo dominio, ut supra ostendimus exemplo Principis, qui potest actum justitiæ distributivæ exercere erga subditos, illis largiendo bona communia in feudum, vel emphyteusim, vel etiam solum illis donando ipsorum usum. Unde ex justitia distributiva non oritur in Deo obligatio transferendi dominium bonorum quæ largitur creaturis rationalibus, sed satis est quòd bona, quæ sunt sub ejus dominio, in nostrum usum seu utilitatem cedant, & ea quæ sunt Dei dona, sint etiam hominis merita, ut loquitur Tridentinum supra citatum.

117. Objicies ultimò: Justitia distributiva non respicit æqualitatem arithmeticam, seu absolutam rei ad rem, sed geometricam & proportionalem, ad comparativam unius ad alterum; attendit enim ad proportionem plurium personarum, ad præmium concurrentium: Atqui Deus in remuneratione meritorum non respicit hanc proportionem geometricam plurium personarum, sed proportionem absolutam quam habet præmiu

A cum merito, ita ut reddat tantum præmij pro tanto merito, ut unumquemque remuneret, quantum ejus opera merentur; unde si unus tantum esset prædestinatus, cui pro meritis daret gloriam, ille actus esset ejusmodi rationis & speciei cum illo, quo nunc de facto retribuit pluribus prædestinatis beatitudinem: Ergo Deus in remuneratione meritorum non exercet actum distributivæ justitiæ.

B Respondeo concessâ Majori, negando Minorem. Deus enim in remuneratione meritorum duo præstat, in primis attendit ad debitam proportionem & commensurationem præmij cum merito, ut unumquemque remuneret quantum ejus opera merentur; & in hoc observat modum quandam commutativæ justitiæ, ut in tertia parte conclusionis ostendimus: deinde respicit ad comparativam proportionem unius cum altero, ut tribuat majus præmium digniori, & minus præmium minus digno, juxta illud Matthæi 25. *Dedit uni quinque talenta, alii duo, alij unum, unicuique secundum virtutem suam;* & in hoc exercet actum distributivæ justitiæ. Licet autem non essent plures prædestinati, quorum merita inter se compararet, nihilominus actum talis justitiæ exerceret, quia tunc attenderet ad possibilitatem plurium, cum quibus merita unius compararet.

ARTICULUS V.

Utrum verè & propriè mereri possimus de condigno vitam æternam?

SUPPOSITO quòd homo possit verè & propriè mereri à Deo, sequitur dicendum de objecto meriti, seu de his quæ sub merito cadere possunt; & primò de gloria, seu vita æterna, quam de fide certum est nos per bona opera, in gratia & charitate facta, aliquo modo de condigno promereri; cum illa in Scriptura merces, braviu, corona justitiæ, denarius diurnus, alii que nominibus, quæ inter homines debitum & obligationem justitiæ significant, nuncupetur. Unde Tridentinum sess. 6. cap. 16. dicit quòd *benè operantibus usque in finem, & in Deo sperantibus, proponenda est vita æterna, & tanquam gratia filij Dei per Christum Iesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis fideliter reddenda.* Et can. 32. damnat eum qui dixerit, *justificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, & Iesu Christi meritum, cujus vivum membrum est, sunt, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem.* Hoc ut dixi de Catholicos. Sed aliqui distinguunt duplex meritum de condigno; unum improprium & largè dictum, ex divina ordinatione & acceptatione proveniens; aliud proprium, quòd habet in se intrinsicum & æqualem valorem cum beatitudine supernaturali; & prius quidem admittunt, sed posterius negant. Ita Durandus in 2. dist. 27. quest. 2. & Scotus in 1. dist. 17. qu. 1. art. 1.

Dico tamen, opera justorum ex gratia & charitate procedentia, esse verè & propriè meritoria de condigno vitæ æternæ, seu habere cum illa condignitatem intrinsicam, & non solum extrinsecam, ex divina ordinatione & acceptatione provenientem, Ita D. Thom. hic ar. 3. ubi asserit quòd

quod opus meritorium hominis iusti potest dupliciter considerari, uno modo secundum quod procedit ex libero hominis arbitrio, alio modo secundum quod est à gratia Spiritus Sancti. Si consideretur secundum substantiam operis, & prout est ex libero arbitrio, non potest esse meritum de condigno vitæ æternæ, propter maximam eius inæqualitatem & inproportionem cum illa. Si vero loquamur de opere meritorio, secundum quod procedit ex gratia Spiritus Sancti, sic est meritum vitæ æternæ, etiam de condigno, quia sub hac ratione habet æqualem valorem cum beatitudine supernaturali. Unde sicut videmus, quod filius natus ex Rege & familia nobili, quamvis ex parte matris non habeat jus hæreditarium ad regnum, illud tamen habet ratione patris, à quo nobilitatur: ita similiter, licet bona opera iustorum, ut procedunt à voluntate humana, non habeant condignitatem, & sufficientem proportionem cum præmio vitæ æternæ, quatenus tamen sunt à Spiritu Sancto, eam movente & applicante, & ipsi per gratiam & charitatem conjuncto, sunt meritoria de condigno æternæ beatitudinis, condignitate non solum extrinsecâ, proveniente ex divina ordinatione & acceptatione, sed etiam intrinsecâ, procedente à dignitate & perfectione gratiæ.

Ratio etiam suffragatur: Ad meritum enim de condigno verè & propriè dictum, seu quod est tale ab intrinsecò, non requiritur æqualitas quantitatis cum præmio, sed sufficit æqualitas proportionis cum illo: At inter opera iustorum, ut procedunt à gratia & charitate, & visionem beatificam, reperitur æqualitas proportionis: Ergo talia opera sunt verè & propriè meritoria de condigno visionis beatificæ, seu æternæ beatitudinis. Major est certa meritum enim de condigno respicit iustitiam distributivam, & ab ea præmium exigitur: sed non requiritur ad condignitatem distributivam iustitiam æqualitatis quantitatum, sed proportionis tantum, ut ait D. Thomas in 2. dist. 27. quest. 1. art. ad 2. & nos articulo præcedenti fusè declaravimus: Ergo ad meritum de condigno non requiritur æqualitas quantitatis cum præmio, sed sufficit æqualitas proportionis.

Minor verò, in qua est difficultas, multipliciter suadet. Primo quia gratia est semen gloriæ, juxta illud I. Ioan. 3. *Semen Dei manet in illo*: At semen licet secundum entitatem imperfectius sit fructu, illoque minus secundum quantitatem, est tamen æquale secundum virtutem & proportionem; quia in semine non solum fructus, sed etiam arbor virtualiter continetur: Ergo gratia habitualis, & opera quæ ab illa procedunt, habent æqualitatem proportionis cum gloria. Unde D. Thomas hic articulo 3. ad 3. *Gratia Spiritus Sancti quam in presenti habemus, est non sic æqualis gloriæ in actu, est tamen æqualis in virtute: sicut semen arborum, in quo est virtus ad totam arborum.*

Probatur secundo: Vita æterna, seu visio beatifica, est flumē laticans civitatem Dei Pl. 45. gratia verò sanctificans est fons aque salientis in vitam æternam, ut dicitur Ioan. 4. At fons proportionem habet ad flumen, imo totum flumen virtute continet: Ergo & gratia habet æqualitatem proportionis cum gloria, eamque continet virtualiter. Adde quod proportio est inter ascensum & descensum aque; tam enim altè ascendit, quam altè descendit: Sed gratia de celo descen-

dit & in hominum corda diffunditur: Quid ergo mirum quod usque ad cælum ascendat, & debitâ proportionē saliat in vitam æternam?

Tertio probatur eadem Minor: Gratia Spiritus Sancti ad Ephes. 1. dicitur *pignus hereditatis nostræ*, id est pignus futuræ beatitudinis, quia sicut in hoc pignus ab arrha differt, quod arrha minoris est pretij & valoris, quam res quæ emitur; pignus verò tantum valet, quantum illud pro quo offertur; ita etiam gratia & charitas tantum valent, quantum beatitudo supernaturalis: unde Ioan. 1. dicitur *Gratiam pro gratia*, id est gratiam consummatam patriâ, pro gratia & charitate vitæ, ut exponit D. Augustinus Epist. 105. & lib. de gratia & charitate, tantum valet in ratione meriti, quantum beatitudo supernaturalis in ratione præmij, subindeque habet cum illa æqualitatem proportionis.

Quarto: Motus cujuslibet naturæ habet proportionem cum termino & fine ad quem connaturaliter tendit, ut constat in motu gravium & levium respectu centri: Sed finis & terminus connaturalis gratiæ est vita æterna, seu visio beatifica, quæ est ultima ejus perfectio & consummatio: Ergo omnis motus & operatio gratiæ & charitatis habet proportionem cum visione beatificâ.

Denique probatur Minor: Meritum hominis à gratia & charitate procedens, est ordinis supernaturalis, sicut vita æterna: est etiam eiusdem intentionis gradualis; totidem enim visionis gradus quilibet in patria communicantur, quot habet gradus meriti, item sicut visio beatifica importat Deum unitum intellectui per modum principij & termini seu, seu per modum speciei impressæ, ita merita à gratia & charitate procedentia, supponunt totam Trinitatem specialiter habitantem in anima iusti per gratiam, ut in Tractatu de Trinitate, agendo de missionibus divinis, fusè exposuimus: Ergo inter merita iustorum à gratia & charitate procedentia, & visionem beatificam, æqualitas proportionis reperitur.

Contra hanc conclusionem obijciunt primò illud Apostoli ad Roman. 8. *Existimo quod non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*: quibus verbis aperte Apostolus videtur excludere condignitatem nostrorum operum, si comparentur cū beatitudine supernaturali: Unde Gregorius magnus in 7. Psalm. ait: *Illi beate vite, in qua cum Deo & de Deo vivitur, nullus potest æquari labor, nulla opera comparari cum* Apostolus dicit: *non sunt condignæ passionibus, &c.* Et Eusebius Emisenus homil. 3. ad Monachos: *Totus licet anime & corporis laboribus desudemus, totis licet obedientiæ viribus exerceamur, nihil tamen condignum merito pro cælestibus bonis compensare & offerre valebimus.* Item Augustinus in Psalm. 93. considerans inæqualitatem laborum præsentis vitæ cum præmio, quod in futura possidebitur exclamat: *Eccc quantum pretium damus, quod dammodo unam siliquam, ad accipiendos thesauros sempiternos*

Confirmatur: passionibus & operationibus huius vitæ cito transeunt, & parùm durant, Ergo nullam habent proportionem cum gloria & visione beatifica, quæ interminabilis est, & æternitate mensuratur. Unde ait Apostolus 2. ad Corinth. 4. *Quod momentaneum est & leve tribulationis*

A 2 nostris

nostra aeternum gloriae nostra pondus operatur in nobis. Et D Bernardus ferm. 1. diversis: Transiit hora, transiit & poena, non sic gloria, non sic remuneratio, non sic merces ipsa laboris: nescit finem, manet tota simul, & manet in aeternum: gustatim poena bibitur per minutis transiit; in remuneracione torrens est voluptatis & fluminis impetus torrens inundans laetitia, flumen gloriae flumen pacis. Ergo in operibus iustorum supernaturalibus, non solum condignitas seu proportio beatitudine supernaturali.

128. Ad objectionem respondeo primò cum D. Thomae art. 3. ad 1. quod Apostolus loquitur de passionibus Sanctorum etiam earum substantiam, non vero ut à gratia & charitate procedunt; sic enim cum gloria habent condignitatem & proportionem, ut supra ostensum est. Secundò dei potest, Apostolum excludere solum condignitatem, secundum quod significat aequalitatem rei ad rem, non vero securum quod importat solum aequalitatem proportionis, quae sufficit ad rationem meriti de condigno, ut ex supra dictis patet. In eodem sensu intelligi & explicari possunt SS. Patrum testimonia ibidem adducta.

Ad confirmationem, concessio Antecedente, nego consequentiam, quia ut diximus, ad meritum de condigno vitae aeternae non est necessaria aequalitas operum nostrorum quantum ad omnia, sed sufficit aequalitas quantum ad id ex quo defumitur valor & aestimatio illorum, quod est praecipue gratia & charitas. Adde quod, opera iustorum, ut à gratia & charitate procedunt, habent quandam proportionem & aequalitatem cum visione beatifica: Tum quia illa, cum sua duratione immutabili & interminabili, in gratia, tanquam fructus in semine, continetur, juxta scilicet Bernardi ferm. 17. in Psal. Qui habitat: *Latus gloriae fratres mei, abscondita nobis est in tribulatione, in momentaneo hoc latet aeternitas, in hoc levi pondus sublime & supra modum*: Tum etiam quia gratia & charitas ex propria natura, & quantum est de se, petunt mensurari duratione immutabili & interminabili, nimirum aeternitate participata, quamvis hic in statu viae per accidens, ratione subiecti in quo sunt, corruptibiles fini, & tempore mensurentur.

129. Obijcit secundò: Deus ex communi Theologorum sententia, remunerat iustorum opera ultra condignum: Ergo non est in operibus iustorum vera condignitas ad praemium.

Sed nego consequentiam: Deum enim remunerare bona opera iustorum ultra condignum, non ita accipiendum est, quasi illa non sint digna praemio vitae aeternae, sed quod ultra praemium, quod ex condigno meritis bonis debetur, Deus ex mera libertate & magnificentia, aliquam gloriam gradum adjungat, ut sic reddat non solum mensuram conferat, quae aequalitas praemij ad meritum designatur, sed etiam coagitatam & superfluentem, per quod denotatur aliquis excessus supra aequalitatem.

130. Ex quo intelliges, retributionem praemij in Deo esse & à iustitia, & à libertate; à iustitia quidem, quatenus tantum gloriae confert iustis, quantum habent meriti, ita quod meritum ipsorum aliquo sibi debito non fraudet; à liberalitate verò, quatenus tribuit plusquam debeat, & praemiatur ultra condignum. Unde Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 10. redens rationem cur vita aeterna dicatur gratia, cum merces sit meriti, ita

A loquitur: *Gratia autem ipsa non iniuste dicitur, quia non solum donis suis (id est meritis nostris, quae Dei dona) sunt, ratione gratiae à qua procedunt) Deus dona sua reddit: sed quia tantum etiam ibi gratia divina retributionis exuberat, ut incomparabiliter atque ineffabiliter omne meritum, quantumvis bonum, & ex Deo dato, humane voluntatis, atque operationis, excedat.*

ARTICVLVS VI.

B *Verum actus eliciti à virtutibus acquisitis, vel infusa, sint meritorij de condigno vitae, sine imperio, seu relatione actuali, vel saltem virtuali charitatis?*

§. I.

Quibusdam praemissis referuntur sententiae.

SUPpono primò, virtutes alias esse theologicas, quae habent Deum pro objecto immediato & specificativo; alias, morales, quae ordinant & perficiunt hominem in ordine ad bonum honestum & rationi consonum: & istas adhuc esse duplicis generis; aliquae enim sunt naturales & acquisitae, quae regulantur per rationem & prudentiam naturalem; aliae supernaturales & per accidens infusae, quae regulantur per fidem, & prudentiam infusam & supernaturalem.

SUPpono secundo, triplicem posse dari relationem seu ordinationem actus in Deum; nempe habitualement, quae non est aliud quam ipse habitus gratiae & charitatis, in subiecto operante residens, ejus actum concomitans, non tamen in ipsum influens; actuale, quae fit medio actu charitatis, per quem operatio quae elicitor, in Deum ut ultimum finem refertur; & virtualem quae continetur in virtute actus praecedentis, per quem talis operatio in Deum fuit relata.

SUPpono tertio, ad hoc ut actus nostri sint meritorij de condigno vitae aeternae, non requiri necessario actualem charitatis ordinationem seu relationem, sed sufficere virtualem, in virtute actus charitatis praeteriti remanentem. Ita expressè docet S. Thomas in 2. dist. 38. quest. 1. art. 1. ad 4. his verbis: *Ad hoc quod aliquis actionis suae sit Deus vel charitas, non oportet quod agendo illam actionem, aliquis de Deo vel de charitate cogitet; nec iterum sufficit, quod aliquis in habitu tantum Deum vel charitatem habeat; quia sic etiam actum venialis peccati aliquis in Deum ordinaret, quod falsum est: sed oportet quod prius fuerit cogitatio de fine, quae est charitas vel Deus, & quod ratio actionis sequentes in hunc finem ordinaverit, ita quod reddendo illius ordinationis in actionibus sequentibus salvetur: ut patet in exemplo quod Avicenna ponit de artifice, quasi dum opus suum exercet, semper de regula artis cogitare, multum in opere impeditur; sed sicut prius excogitavit per regulas artis, ita postmodum operatur, & sic in opere ejus restitudo artis salvatur. Similia habet dist. 49. quest. unica art. 5. ad 6. ubi sic dicitur: *Non sufficit omnino habitualis ordinatio actus in Deum, quia ex hoc quod est in habitu, nullus meretur sed ex hoc quod actu operatur: nec tamen oportet**